

Indijska pesnica Naidu na tolu solne revolte

Peddesetletna ženska pravi v svojem pozivu, da je indijska "deviča Orleanska" in da pozna le zmago ali smrt, druge poti za njo ni.

Kalkuta, Indija, 15. maja. — Oči vse Indije so danes uprte v Karači v provinci Sind ob meji Baluhistana. Blizu tam so državne solne naprave v Dharsani in na te solne naprave se pripravljajo napad, ki ga vodi indijska pesnica Saironji Naidu, katere je prevzela vodstvo pasivne revolte, odkar je v zaporu stari Abbas Tjabji, ki je nasledil Gandhija. Solna čistilnica je ograjena z bodečo žico in tam je močna straža. Najmanjšega dvoma ni, da bo navdušena pesnica aretirana kakor hitro se približa.

Pesnica Naidu, ki je stara okrog 50 let, je sinoči pozvala protestovljice, naj ji sledijo in si vzamejo sol, ki spada ljudstvu. V tem pozivu pravi: "Jaz grem v smrt ali zmago; srednje poti ne poznam. Prijatelji mi odsvetujejo, naj ne grem v nevarnost, ker sem stara, slaba in bolna, toda jaz se počutim kakor deviča Orleanska, ki je imela v sebi ogrenj božjega navdahnjenja". Pesnica je mati štirih otrok.

Naidu je naznanila, da ona sama s škarjami preče bodečo žico in naredi vhod za "satjagrah" (pasivno odporne) pri naskoku na solno postajo.

Bombaj, 15. maja. — Manjši spopadi med policijo in nacionalisti se ponavljajo v mnogih krajih. V Solarpurju je obsedeno stanje in le pomočniki britiki bajoneti in strojnice vdržejujejo mir tamkaj. V severozahodnem delu Indije, kjer napel divji hribovski rodovi ne poznajo pasivne vstaje, temveč le borbo na nož, operirajo bojna letala in le ta drž rebele v strahu. Hribovci so brez moči proti bombam iz zraka.

Boj kot platna, lkerjev in drugega tujega blaga širi v aleherno indijsko vas. Celotroci paradirajo po cestah in zahtevajo "svaraj" (neodvisnost).

Farmer-laboriti se pripravljajo na bitko

Mestne volitve v St. Paulu so povoljno izpadle. Trije člani stranke v mestnem svetu.

St. Paul, Minn. — (F. P.) — Farmer-laboriti so bli skoz o stro volilno bitko, da spravijo v mestne urade svoje kandidate, kar se jim je deloma posrečilo. Sedaj se morajo še bolj pripraviti za primarne volitve, ki se vrše 16. junija, da porinejo kolikor največ mogoče svojih pristavev v državne urade. Tako piše William Mahoney, glavni vodja farmer-laboritov in urednik lista "Minnesota Union Advocate", uradnega glasila mestnih in državnih delavskih unij.

Nekateri pristaihi stranke so bili razočarani, ker ni zmagal njihov kandidat James M. Clancy, ki je kandidiral za župana mesta St. Paul. Njegov nasprotnik G. Bundlie ga je premagal z večino pet tisoč glasov. Laboritom se je vseeno posrečilo, da je bil izvoljen William F. Scott mestnim kontrolorjem. Nadajše sta bila izvoljena dva koncilmana in tako bodo imeli farmer-laboriti v mestni zbornici enako zastopstvo kot njihovi nasprotniki.

Stranka posveča veliko pozornost volitvam, ki se bodo vršile prihodajo jesen. Kandidat za zveznega senatorja je Knud Wefald, za gubernerja pa Floyd B. Olson.

Konvencija delavske federacije Pueblo, Colo. — Zborovanje državne delavske federacije se odvori v tem mestu 6. junija.

Senat odglasoval za strup v alkoholu!

Washington, D. C. — Senat je v sredo sprejel Hooverjevo priporočilo, da se vodstvo izvajanja prohibicije transferira iz zakladniškega v justični department. Obenem je s 54 glasovi proti 19 pobil amendment, da vlada ne sme več dajati strupa v industrijski alkohol. Senator Tydings je predlagal amendment rekoč, da je mešanje alkohola s strupom barbarško delo, toda visoki senat je zaključil, da se to delo prišede ameriški vladi in strup ostane.

Progresivci sklicujejo konferenco

Razpravljali bodo o smernicah v političnem gibanju

Washington, D. C. — (F. P.) — Te dni bo obhajala Liga za neodvisno politično akcijo svoje prvo obletnico. V to vrhvo je bila sklicana konferenca v glavnem mestu, na kateri se bo razpravljalo o načrtih politične akcije, ki naj jo Liga podvzame v bližnji bodočnosti.

Na zborovanju bodo govorili znani delavski govorniki. James H. Maurer, veteran v socialističnem gibanju in dolgo let predsednik državne delavske federacije v Pennsylvaniji, bo govoril o neodvisni politični akciji. Oswald Garrison Villard bo razpravljalo o vprašanju, dali je čas še donorel za revolto. Nadalje bodo govorili John Dewey, Helen Everet in profesor Paul Douglas iz čikaške univerze.

Na programu je tudi banket, katerega bo predsedoval Devore Allen, urednik revije "World Tomorrow". B. C. Vladeck, upravitelj lista "Jewish Daily Forward", bo govoril o korupcijah v upravnih ameriških mest. Poleg teh bo navzoči tudi A. J. Muste, načelnik delavske šole v Brookwoodu, N. Y.

BREZPOSELNE V ST. LOUISU ZADEL NOV UDAREC

Mestno prenočišče zapre vrata brezdomovincem

St. Louis, Mo. — (F. P.) — Zatvoritev mestnega prenočišča, v katerega se je zatekala armada brezposelnih delavcev, ki niso imeli denarja, da bi si preskrbeli stanovanje drugje, je hud udarec za nje. Noči so sedaj še premrzle za prenočevanje v mestnih parkih. Dobre delne organizacije, ki so preobložene s prošnjami za pomoč, ne morejo pomagati vsem in tako se beda med delavskimi družinami veča od dne do dne.

Apel centralnega delavskega sveta na mestno upravo, naj prične s javnimi deli, je naletel na gluha ušesa. Pred poslopji tukajšnjih dnevnikov čaka vrsta brezposelnih delavcev na prve izdaje in kakor hitro izide časopis, stikajo po oglaših in pričakovanju, da bodo uzrli notico, da v katerem kraju iščejo delavce. Te notice so v sedanjem času redke, kajti družbe ne potrebujejo delavcev in jih še vedno odslavljajo. Sodi se, da je v St. Louisu okrog petdeset tisoč delavcev brez dela.

Izjava soc. stranke o angleški delavski vladi

Chicago. — Britska delavska vlada, ki ji načeluje Ramsay MacDonald, bo napravila veliko škodo stvari socializma po vsem svetu, ako bo nadaljevala s svojo politiko, ki igra naravnost v roke britskim imperialistom, ki skušajo zatreti aspiracije indijskega ljudstva, ki se bori za svojo neodvisnost. To izjavo je dne dni podal časopisom glavni stan soc. stranke v Združenih državah.

Kajšek potikal kitajsko vstajo po hudem boju

10,000 vstajev ujetih in drugi so na begu

Sangaj, 15. maja. — Čete kitajske nacionalistične vlade so po hudem boju premagale rebelne zaveznike s severa. Bitka v provinci Anhwei je trajala šest dni in general Ciang Kaišek, predsednik nacionalistične vlade, je vodil vladne čete. Na temelju uradnega poročila je bilo 10,000 vstajev ujetih in ostali beže iz province nazaj na sever.

Vladne čete, ki zasledujejo bežečo vstajo, so reokupirale mnogo postojank in uplenile 7000 pušk. Odlučni faktor v bitki so bili bojni aeroplani, katerih ima Kaišek mnogo na razpolago.

Demok drebž

Iz Chicaga: Gregor Perušek, naš alikar, si je kupil avto, v katerem se odpelje prihodnji mesec s svojo ženo in hčerko na dolgo pot po Ameriki. Vozil se bo najprej po severozapadu in v Montani krene čez mejo v Kanado do Pacifičnega morja, nato pa zavije po obrežju proti jugu čez države Washington, Oregon, Kalifornijo in tako dalje do Mehikanskega zaliva, odkoder pojde proti domu. Perušek upa da izvrši svoje ekakurszjo v treh mesecih. Med potjo bo alikar krasota "divjega zapada".

Petar J. Ahčić, znani muzikant in mehanik, leži težko pokodovan v bolnišnici v Garyju, Ind. Pred nekaj dnevi se je peljal v avtu s tremi Čehi iz Ciceara ogledovat nako farmo v Indijani, ko je avto trčil z avtotankom polnim petroleja. Pri koliziji je bila eksplozija. Vostitelj fanka je bil na mestu mrtev in eden Čah v avtu je bil tudi ubit. Ahčić s ostalima dvema je pa dobil hude opekline.

Iz Clevelanda: Umrli so: John Sušman iz Moundavilla in rojen v Preserju. V Ameriki je bil 29 let in zapuščal šeno ter osem otrok. Jožefa Žnidarič, roj. Virk, doma iz Srednjih Gameljnov pri Šmarini gori. Tu je bivala 26 let in zapuščal sedem odraslih otrok. Bila je članica št. 137 SNPJ. — George Vidmar, star 71 let in doma iz fare Hinje na Dolenjskem. Zapuščal sina in dve hčeri.

Unije v Philadelphiji v političnem boju

Philadelphia, Pa. — Delavske unije se pripravljajo na politično bitko proti openšparjem, ki podpirajo Grundyja, ki kandidira za zveznega senatorja. Unije vidijo v Grundyju največjega sovražnika organiziranega delavstva in bodo napele vse sile, da ga porazi pri volitvah.

Stavkarji apelirajo na vrhovno sodišče

Easton, Pa. — Nogavičarska unija je vložila prigly na državno sodišče, da razveljavi injunkcijo, ki jo je izposlovala Kramer Hosiery Co. proti stavkarjem. Injunkcija prepoveduje agitacijo med nogavičarji za pristop v unijo.

Cepivo proti jetiki umorilo osem otrok

Luebeck, Nemčija, 15. maja. Tu je bilo obvezno cepljenje proti tuberkulozi na otrocih in osem otrok je umrlo na posledicah cepitve, 26 drugih pa leži v kritičnem stanju v bolnišnicah. Radi tega je nastala velika panika med starši in pojavil se je odpor proti cepljenju.

Prenapojnena jeklinice

Los Angeles, Cal. — V tem lepem mestu je okrajna jeklinica prenapojnena z jeklini. V zaporu se nahaja 1.761 jeklinikov, dočim je prostora komaj za polovico manjše število. Radi pomanjkanja prostora mora tristo jeklinikov spati na tleh, kjer jih ne morejo spraviti v celice.

OBTOŽENI HRVATJE V GLADOVNI STAVKI

Dr. Maček in tovariši se priključujejo, da jih mučijo v zaporu. Demonstracije obtožencev v sodni dvorani

Beograd, 15. maja. — Dr. Vlado Maček in 23 ostalih Hrvatov, ki so obtoženi veleizdaje in proti katerem se zdaj vrši obravnava, je stopilo v gladovno stavko. Vsi izjavljajo, da so se odrekli jedi v znak protesta proti mučenju v zaporih. Eden obtožencev, ki je tako slab, da so ga morali pripeljati v sodno dvorano na stolu s kolesih, je dejal, da je bil vso noč privezan s vrvmi in vsak čas so ga tepli s bikovko in palico.

Med izpraševanjem obtožencev Jelašiča, bivšega poslanca Radličeve kmetake stranke, so večerj vsi obtoženci vstali s svojih sedežev in vpili "Zivela Hrvatska". Jelašič je dejal, da se ne briga za izid prepsa in obsodbe, kajti najvišji sodnik je ljudstvo, ki izreče svojo sodbo čim se vrnejo normalne razmere v Jugoslavijo. Te besede so obtoženci posrdavili s burnimi ovacijami.

(Podrobnosti o tem procesu od zacetka najdete na 3. strani Prosvete.)

SOLSKI NACELNIK ODGOVARJA

Zbodejo so ga kritike, ki so letelo nanj radi censure šolskih kajig

New York. — (F. P.) — Z izjavo, "da je newyorški šolski odbor zainteresiran v strogovalniške točnosti, toda še bolj je zainteresiran v amerikanizacijo," Harold G. Cambell odgovarja na kritike, ki so v zadnjih par dneh letelo nanj, ker je prepovedal vsem šolam rabo knjige "Moderna zgodovina", ki sta jo spisala Carlton J. Hayes in Parker T. Moon, profesorja na Columbia univerzi.

Cambell je vzel za tarčo stavek v knjigi ki se glasi: "Ako en otrok pride na svet ubog, drugega pa še pri rojstvu čakajo milijoni, tedaj ne more biti govora o enaki priložnosti državljanov." Cambell obrača ta stavek na vse strani in pravi, da nima prostora v knjigi, ki naj uči zgodovino, ker take besede odprto agitirajo za socializem in komunizem. Dalje pravi, da se s takimi besedami uterja pri učencih mnenje, da so trditve socialistov, ki obsojajo kapitalistični sistem, resnične.

Henry R. Livville, predsednik učiteljske unije, je naslovil članom šolskega odbora odprto pismo, v katerem jih poziva, naj javno prosijo avtorja odpustitve, ker so napadli njuno knjigo, "ki pokazuje znanje o zgodovini in visoko inteligenco."

Brutalnost policije v Seattlu

Seattle, Wash. — Tukajšnja policija je z navalom na brezposelne delavce, ki so se zbrali na protestnem shodu, pokazala, da se ji ne bo treba ničesar učiti od newyorške policije, ki ji načeluje Whalen in ki je že večkrat pokazala svojo brutalno taktiko proti radikalnim delavcem. Policija v Seattlu je ob tej priliki pretepała tudi senške in otroke, kar je povzročilo nejevoljo celo pri konservativnih odvratnikih, ki so obljubili, da jih bodo zagovarjali na sodišču brezplačno.

Chicago dobi federalno ječo v starem poslopju

Chicago. — Kakor poročajo iz Washingtona, je zvezna vlada sklenila dati Chicago zelo potrebno federalno ječo, ki pa ne bo novo poslopje. Staro carinsko poslopje na oglu Sherman in Harrison ulice nameravajo spreminiti v ječo!

Anglija pretrgala stike s papcem

Rim, 15. maja. — Angleška delavska vlada je odpoklicala svojega diplomatskega predstavnika iz Vatikana radi spora med cerkvo in krajevno upravo na otoku Malti. Kakor poročajo, se poslanik ne vrne več v Vatikan. Kriza na Malti traja že preko leto dni, kar je bil neki frančiškan izgnan od tam. Zadnji teden so bile odgojene volitve na Malti, ko je odetni škof zagrozil Maltežanom, da nabeoden ne dobi odvosa pri upovedi, če bo glasoval za vlado. Napetost na otoku je zelo velika.

Preiskava privatnih uposlevalnic

Bresposelni delavci predmet iskanja od strani brezposelnih agentov

New York. — (F. P.) — Bresposelno iskoriščanje bresposelnih delavcev po privatnih uposlevalnih agaturah se bo reševalo v kongresu, ko pride na razpravo predloga senatorja Wagnerja iz države New York. Njegova predloga vsebuje načrt za ustanovitev federalnega sistema uposlevalnih agentov, da se tako obvaruje delavce pred iskoriščanjem. Da je Wagner predložil omenjeno predlogo, ima največ zaslug Walter D. Britt, ki je uvedel privatno preiskavo v delovanje privatnih uposlevalnic.

"Odkar sem prišel kampanjo," je rekel Britt, "sem dosegel, da je bila pravica poslovanja odvezta trem privatnim uposlevalnicam in v toku je akcija proti šestim drugim, o katerih imam dokaz, da direktno goljufajo delavce."

Privatne uposlevalnice so v svesti pred delavci v tovarnah in drugih podjetjih in si delijo denar, katerega izprašajo iz delavca. Ako delavec dobi delo, tedaj traja le par dni ali tednov, narkar je odslavljen in na njegovo mesto pride drugi. Na ta način bogate agature in ljudje, ki so s njimi v svesti.

Britt ima v pokah dokaze o postopanju s delavci pri tvrdki Frank Ricco in sin. Ta tvrdka postuje le s privatnimi uposlevalnimi agencijami, da ji nabavljajo delavce. Vsak delavec, ki stopi v službo pri tej tvrdki, mora plačati šest dolarjev agenciji. Ako delavec dela tri tedne, je to še dolga doba. Navadno jih tvrdka odslavi po preteku par dni in nato uposlj druge in tako se proces izkoriščanja ponavlja.

Viljemu Hohenzollernu se klanjo možgani

Doorn, Holandija, 15. maja. — Viljem Hohenzollern, bivši nemški cesar, je postal biblijski pridigar. Pred kratkim je rekel v svoji pridigi, da so Nemci slušili v rimskih vojaških legijah, ki so bile v Palestini za časa Kristovega krizanja. Vsi dobri rimski vojaki, ki so bili naklonjeni Kristu, so bili Nemci! Stotnik iz Kapernauma, ki je prosil Krista, naj odreši njegovega slugo, je bil Nemec! Vojak na Kalvariji, ki je opazoval umirajočega Krista na križu in vzkliznil, da je bil križani resnično sin božji, je bil tudi Nemec! Čudno, da Viljem ne proklamira tudi Krista za Nemca.

Butjgarska ladja zajeta

Green Bay, Wis. — V bližnjih vodah Michigananskega jezera je v sredo padla v pesti federalne obrežne straže ladja "Ansterberg No. 18", ki je prevažala žganje iz Kanade v Chicago. Na zajetem parniku je bilo 5090 zabojev s steklenicami najboljšega kanadskega žganja; če se po sedanjih butjgarskih cenah računa zabojev na \$120, znaša skupna vrednost zaplenjene mokre robe \$600.000. Pet moč posadke je bilo aretiranih. To je eden največjih plenov, ki so nanj naleteli prohibicijci, odkar traja prohibicija.

KROJAŠKA UNIJA PRIKAŽUJE LEP NAPREDEK

V zadnjih dveh letih je pridobila petnajst tisoč novih članov

Toronto, Kanada. — (F. P.) — Starokopitni voditelji delavskih unij, ki mislijo, da je boj za višje meade in krajši delovnik edina naloga organiziranega delavstva, se bodo nedvomno čudili, kadar bodo prečitali poročilo, ki je bilo podano na konvenciji Amalgamated Clothing Workers unije, ki se je odvrtvila 12. maja v tem mestu.

Krojaška unija je bila prva med delavskimi organizacijami, ki se je pričela zanimati za razne ustanove v korist svojega članstva. Ustanovila je svoja bančna podjetja, gradila delavska stanovanja na sosednjih podlagi in zavarovala je svoje delavce proti bresposelnosti.

Uradniki unije so poročali, da je članstvo organizacije narastlo za petnajst tisoč članov od prošle konvencije, ki se je vršila v Cincinnatiju, O., pred dvema letoma. Unija je v tem času izvojevala znamenite uspehe v Philadelphiji, znani openšparski trdnjavi, v Los Angelesu, San Francisco, Minneapolisu in v raznih drugih ameriških mestih.

Zavarovanje svojih članov proti bresposelnosti se je dobro obneslo. Krojaška unija v Chicagu je plačala nad pet milijonov dolarjev članom, ki so bili prizadeti radi bresposelnosti.

Ena najstarejših delavskih bank, Amalgamated v New Yorku, raspelaga z vso \$11.500.000 in premoženje Amalgamated banke v Chicagu je narastlo nad tri milijone dolarjev. Slična ugodna poročila so bila podana tudi glede drugih institucij krojaške unije, ki so bile ustanovljene v zadnjih par letih.

Kongresnik proti poštnim uslužbencom

Preprečiti hoče razpravo o predlogu za skrajšanje delovnika

Washington, D. C. — (F. P.) — Kongresnik Cramton, pristaihi in zagovornik administracije, je napel vse sile, da zavleče razpravo o predlogi, ki vsebuje zahtevo za 44 ur dela v tednu za poštne uslužbence. Dejal je, da pozna v njegovem distriktu veliko ljudi, ki bi bili pripravljeni in bi radi delali tudi 16 ur na dan, ako bi mogli priti v svezno službo. Cramton se je skliceval na predsednikovo izjavo, v kateri je svari člane kongresa, naj bodo previdni s apropiacijami.

Cramton je zahteval od podpornikov predloge, naj izposlujejo od zboričnega odeska za pravila odredbo, da bo prišla predloga takoj na glasovanje. Cramton je dobro vedel, kakor so vneli tudi drugi, da odesk, katerega načeluje Snell, ne bo storil ničesar v tem oziru. Snell, Longworth in Tilson, ki so vsi pristaihi administracije, izvajajo veliko moč nad kongresniki in marsikatera predloga, s katero se ti diktatorji ne strinjajo, je pokopana v odeskih.

Kongresnik Hogg iz države Indiane je apeliral na Cramtona v imenu poštnih uslužbenecov, naj privoli njihove zahteve, da se odpravi delo ob sobotah popoldne, toda Cramton ni hotel o tem ničesar slišati.

Poštni klerki vstopajo v unijo

Bingham, Utah. — Bingham je že osmo mesto v državi Utah, kjer se je ustanovila unija poštnih klerkov kot rezultat organizatorične kampanje, ki jo je pričela federacija poštnih uslužbenecov.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LISTINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZJEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Europe \$7.00 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Member of the Federated Press

Glasovi iz naselbin

Koncert in igra

La Salle, Ill.—Mraz zima z vsami svojimi neprijetnostmi je že za nami in toplo pomladansko solnce je vzbudilo naravo iz dolgega spanja. Vse se prebuja in creta; življenje vsepovsod. Z naravo se tudi človek veseli in prebuja z upanjem in srca za dosego boljše bodočnosti, katero človeštvo gradi, sicer počasi, pa gofo.

Nashe delo na odru dramatik je bilo v skoraj zaključeni sezoni tudi bolj podobno zimskemu vremenu. Priredb je bilo bolj malo in naselbina je povsem upravljen pricakovati večjega užitka z našega odra kot ga je imela zadnja sezona.

Da pa bude stvar dobro zaključena, bomo imeli v kratkem dve veliki prireditvi, in sicer poseti našo naselbino v nedeljo popoldan, 25. maja pevski zbor "France Prešeren" iz Chicago, ki pride tja dan koncert ob 8. uri popoldan.

Vsak človek rad sliši ubrano petje. Pesem tako blagodejno vpliva na človeka, da za trenutek pozabi na skrbi in druge težave, ki spremljajo človeka pri vsakem koraku njegovega življenja. Pesem razširja bratstvo in gladi pota medsebojnega sporazuma in dela za povzdigo človeštva. Le pesem, ki služi temu blagemu namenu, dela v resnici za to, za kar je namenjena. Le v tem smislu je njena naloga popolna.

Namen poseta pevkega zbora "France Prešeren" v naši naselbini je samo eden in to je zanesti lepo slovensko pesem na oder našega doma, da bo tudi naša naselbina slišala lepo doneče slovenske pesmi; katere nam bo nudili ta zbor na omenjeni dan. Pevski zbor "France Prešeren" nam garantira, da bo svojo nalogo izvršil v popolno zadovoljstvo. Naša dolžnost pa je, da v nedeljo popoldan, 25. maja, napolnimo dvorano S. D., da s tem odškodujemo naše slovenske pevce, ki se potrjujejo priti k nam na obisk s svojim koncertom. Po koncertu nam privedi gospodinjski klub ples in drugo zabavo v spodnjih prostorih.

V nedeljo 1. junija ob 7:30 zvečer pa privedi društvo "Socia" tridejansko žalgorgo "Vdova Rosinka", o kateri ste že dosti čitali preteklo zimo. Bila je igra na več odrih po slovenskih naselbinah. Kot ste razvideli je ta igra našla dober odmev po drugih naselbinah, zato upamo, da bo zadovoljila tudi vse tiste, ki boste posetili našo uprizoritev v Slov. nar. domu v nedeljo zvečer 1. junija.

Vloge so večinoma v rokah starih igralcev, to je glavne vloge, kar daje pogoj, da bo igra v resnici dobro izvajana. Zatorej rojaki in rojakinje iz La Salle in okolice, vaj na igro v nedeljo zvečer 1. junija.

Po igri bo seveda pa ples in druga zabava v spodnjih prostorih, kar nam bodo aranžirale članice gospodinjskega kluba S. N. Doma. Na veselje svidenje! Sočan.

potemisljo na prihodnost, da bi si kraj pritržali in prihranili za deževne dni, kadar je čas za to. In tako so primorani se povrniti na delo. Slovenci smo pa navajeni živeti tudi skromno, ako pride sila.

Potrebno je, da bi se zopet organizirali. Toda po mojem mnenju bo to zelo težko, ker med našimi ljudmi ni nobene skupnosti več in mesto tega so same razprtije. Nekaj jih je pa tudi, ki imajo jako žalostno izkušnje. Tisti, ki so imeli dobre in poštene namene narediti kaj koristnega za delavstvo, so za plačilo prejeli najhujše sovke. Taki smo pa delavci. In dokler se ne spreminimo, ni pričakovati kakega uspeha za napredek.

Sporočam tudi, da bo TZD dne 25. maja priredilo v naši naselbini igro "Reveček Andrejček". Igra je obširna in vsekoli zanimiva, posebno za one, katerim je znano življenje na kmetih. Videli boste ubogega Andrejčka, kako plačilo prejme za svojo pridnost in hlapčevanje. Edino Francka — hči trdozornega očeta in strogega gospodarja — zna ceniti ubogega in dobrohotnega starčka.

Videli boste pa tudi našega Anžeta in kake preglavice mu je naredila srna, katero je našel na planinah. Vabimo rojake in rojakinje iz bližine in daljne okolice, da nas posetijo na 25. maja in ne bo vam žal.

Katie Kral.

Banovec pride v Calumet
Calumet, Mich.—Nedelja o smega decembra m. l. nam je še vedno v spominu. Ta dan nas je S. Svetozar B. Banovec, tenorist ljubljanske opere, počastil s krasnim koncertom. Columbus dvorana je bila do zadnjega kotička polna ljudstva. Med poslušalci je bilo tudi mnogo naših prijateljev Amerikancev, na katere je naš umetnik naredil najlepši vtis. Dokaz temu je bila laskava ocena v tujščinem najbolj uglednem in razširjenem listu "The Daily Mining Gazette." Ta list je priobčil našo kolono gradiva o g. Banovcu, iz katerega tukaj navajam samo tri stavke, ki se glasijo:

"Svetozar R. Banovec, operativni tenor, made a complete conquest of Calumet in his concert here Sunday afternoon. Several persons who are competent to judge singing have declared Mr. Banovec the best singer ever heard in Houghton County, without exception. His future should be very bright indeed, for if he always leaves his hearers as he left his audience here, his admirers must be numberless."

In naš bratski hrvatski list, kateri izhaja v Calumetu pod imenom "Hrvatska," je posvetil eno celo kolono g. Banovcu. On je pisal med ostalim takole:

"Jest gosp. Banovec se je upravo uživilo v svaku pjesmu, koju je pjevao, bilo to slovensko, hrvatsko ili englesko. Odobravanju publike nije bilo kraja ni konca, da je mnoge pjesme morao opetovati, izmedju sedemnaest programnih pjesama."

Take in enake ocene in na zahtevo velikega števila naših rojakov kakor tudi mnogo naših Amerikancev, nam je dalo povod, da smo takoj po istem koncertu podvzeli potrebne korake, da nam naš tenorist-umetnik priredi koncert to spomlad v Calumetu. Prihodnji koncert g. Banovca bo torej v Calumetu dne 2. junija zvečer ob osmi uri v mestnem gledališču ali "Opera House."

Kakor so minulega tako so tudi ta koncert aranžirala vsa naša slovenska društva v Calumetu. Glavna svrha naših društev v tem je: "Povzdigniti ves Jugoslovanski narod v Cooper County do višje kulture in s tem dokazati drugim narodom, da tudi mi imamo svoje rodoljubne umetnike, na katere samo lahko ponosni.

Kolikor nam je do danes znano, bo ta koncert "Internacionalen." G. Banovec ima na programu petnajst skrbno izbranih pesmi, med katerimi so tri hrvatske, dve angleške, ena italijanska in ena nemška. Ostale so slovenske. Prvi del programa se

staj iz težjih dveh slovenskih in hrvatskih skladb. Dve skladbi sta v angleškem jeziku in dve opere — ena v nemščini ena pa v italijanskem jeziku.

Drugi del programa pa sestoji iz naših lepih narodnih pesmi, s katerimi nam bo naš umetnik dokazal, kako je lep naš jezik, in naša melodija srebrno čista.

Rojaki Slovenci in sploh vsi Jugoslovani v Copper Country, ne zamudite tega koncerta. Vabimo vas, da se ga udeležite vsi, stari in mladi, tako da bomo zasedli vse meste v mestnem gledališču. Par ur užitka ob naši krasni pesmi bo trud vsakemu poplačal. Saj to je naš edini pravi kulturni užitek, lepa domača slovenska ali hrvatska pesem, prosvajana po priznanem pevcu-umetniku. V trdni nadi smo, da boste gotovo zastopani v obilnem številu na tem koncertu ter da boste s svojo mnogostevilno udeležbo dokazali našemu rojaku-pevcu, da smo vaj Jugoslovani tega okrožja prijatelji, kot skupen bratski narod, da nas veže ena in ista vez in da smo vsi složni kadar gre za našo omiko.

Kdo se ne bi spomnil onih lepih pesmi, ki nam jih je g. Banovec zapel, kakor "Metuljček," "Sem se oženil, se kesam" in več drugih. Meni se je najbolj dopadla sledeča:

Pa moje ženke glas, mi dela kratak čas, kdor ga hoče slišati, naj pride k meni v vas.

K temu jaz dostavim: Kdor hoče slišati Banovca glas, naj pride v pondeljek zvečer, dne 2. junija, v mestno gledališče (Opera House).

Za pripravljalni odbor,
Paul Shalts, st.

Očena igranja "Poročne noči"
Bellevue, Ohio.—V soboto večer desetega maja je socialistični klub št. 11 v Bridgeportu uprizoril znano Molekovo dramo "Poročna noč". Režijo je vodil sodrug Snoy, ki je dobro razdelil vloge. Wilsona je igral Tony Kravanja in klub dolgi vlogi, jo je vsekoli dobro rešil. Viola (Ivana Pavlovič) je bila v kretnjah, jezi, zmerjanju na mestu in sicer tako, da so gledalci z njo popolnoma simpatizirali.

Kuba (Josephine Sodnikar) je s svojimi nastopi imela Wilsona popolnoma pod svojo oblastjo in dokazala, da je izvrstna igralka. Grabsack (Frank Blatnik) je tudi dobro rešil svojo vlogo, le da je bil preveč mehak, hčkam popustljiv napram Wilsonu. Rudarjeva žena (Mary Kroflič) je svojo potico stlačila v košaro in odkorakala z njo s tako jezo, da je napravila pri poslušalcih veliko smeha in da je Wilson ostal ves ostrmel.

Jurman (Albin Potnik) je imel dobro izgovorjavo in je rešil svojo vlogo ženina popolnoma dobro. Čeprav je še mladi, se je izkazal talentiranim in bo dobra diletantka moč. Angela (Mary Straus) je nastopala jako prepričevalno, ko je rotila ženina, da mu bo ostala zvesta. Narodila velik vtis na audienco. Mati (Frances Martin) je bila res prava mati in ji je občinstvo napeto sledilo vsekoli.

Zadovoljiva so rešili svoje vloge tudi Adolf Bradac (nameščeneec), Avgust Kroflič (rudar) in Domen Bradac (polica). Med drugim in tretjim dejanjem sta v komičnih prizorih nastopila Frank Raškovič in S. Gorenc, ml., in sta s predvajanjem zamorcev napravila obilo smeha v dvorani. Da se je poslušalcem uprizoritev jako dopadla, je dokaz velik aplavz, ki se ga igralci prejeli, ko so bili na koncu igre poklicani na oder.

In takaj tudi ne. Drama je vsekoli zanimiva in igralci so jo predstavili v popolno zadovoljstvo navzočih. Nič ne pretiravam, ako rečem, da bi tudi najbolj kritiki ne mogli obratno poročati, ako upoštevamo dejstva, da je bilo nad polovico igralcev tukaj rojenih. Vendar jim je šla govornica gladko iz ust in se v tem oziru niso nič ločili od tistih, ki so prišli odrasčeni v Ameriko.

Naselbina Boydsville je lahko ponosna, da ima v svoje sredi

tako dobre diletantke moči. Le tako naprej, ker zavedno občinstvo je z vami. Dvorana je bila dobro zasedena. Ostalo je nezasedenih le nekaj sedežev za tiste, ki bodo s časom priznali, kako velikega pomena je za delavstvo politična organizacija, katere naloga je buditi, bodriti, in organizirati delavstvo v svojih organizacijah, potom katerih bo prišlo do moči in popolnejšega življenja in bo končno prevzelo vlado in družbo v svoje roke.

Po igri se je ob avokih Blatnikove harmonike in bobna razvil ples in po plesu nam je v spodnjih prostorih zapel mešan zbor par domačih pesmi. Manjkalo je le Banovca. Razšill smo se z dobrimi spomini na ta večer.

Louis Pavlinich.

Zopet nesreča
Forest City, Pa.—Minilo je komaj štiri mesece odkar sem poročal, da je v rovu ubilo dva člana našega društva št. 124 S.N.P.J. Sedaj moram zopet poročati žalostno vest o nesreči našega člana Joseph Zaverla.

On je šel zdrav in vesel na delo dne 3. maja. Delal je pri stroju za nakladanje premoga. Ta stroj takozvan mehanični "loader", pa morajo v prostoru, kjer z njim nakladajo premog, pritržiti z vrvmi in tako je bil prostor ves preprežen z njimi.

Nesreča je pa hotela, da je Zaverla ena vrv udarila po obrusu in sicer s tako silo, da ga je udarec vrvel na tla in mu prebil črepinjo. Kompanijski zdravnik ga je obvezal in poslal domov. V nedeljo 4. maja sem vprašal Zaverla; ako se bo prijavil bolnim. Odgovoril mi je, da ne, ker upa, da bo v par dneh zopet zdrav. V tem se je silno motil. V četrtek 8. maja so ga odpeljali v bolnišnico in v soboto zjutraj pa je že izdihnil.

Pokojni je bil star 36 let. Doma je bil iz vasi Javorje, občina Moravče, okraj Litija. Tukaj zapušča žalujočo soprogo, štiri nedorastle otroke in eno sestro. V Irwinu, Pa., eno sestro, v Clevelandu dva bratrance in v starem kraju pa mater, tri brate ter eno sestro.

V imenu društva št. 124 S.N.P.J. izrekam prizadeti družini in sorodnikom naše globoko sočaljje.—Frank Rataic.

Naj se konča
Pierce, W. Va.—Zadnje čase se je veliko pisalo o A. Fortunu v Proletarcu in v Prosveti. Vsa stvar se je začela več radi osebnosti kot pa radi druge stvari. Stvar je mogoče na mestu, vendar pa ne "Kronikar" v "šepcih". Kljub temu, da je društvo št. 29 protestiralo proti A. Fortunu nasklonjenim dopisom, ni pri stvari nič prizadeto. Meni so poznane tukajšnje razmere kakor v Johnstownu.

Da to zadevo komentiram, je vzrok ta, ker se mi vidi brezpomembna za javnost, in ko pridem 4. julija v Johnstown, ako bom zdrav, bom stvar lahko osebno pojasnil, ker mi je dokaj znana. Je v resnici drugačna kot jo pa opisujejo razni krojači, ki so eden proti drugemu radi tega, kdo bo več hlače pomoril. Pri tem pa trpi Prosveta in Proletarac o čemur sem se prepričal, ko sem bil na agitaciji.

Frank Polanc.

Po starokrajko
Dizmoor, Ill.—V tej naši mali naselbini, v kateri je nas samo dvoje družin med drugorodci, naravno ni veselje kot jih imajo običajno po velikih naselbinah. Ampak domačih zabav veseno ne primanjkuje, ker si je kako pomagamo. Posebno velika zabava je bila ob priliki svatbe Rudolph Spolarja, sina dobro poznane Franke Spolarja, ki se je poročil z gđ. Mary Stegnar. Svatba je trajala kar tri dni in povem vam, da je bila to prava starokrajška "ohcet". Pravezprav so ljudje prihajali in odhajali kar cel teden, seveda povsem veseli.

Delavske razmere tukaj še niso preslabše kot na primer o njih čitamo iz drugih naselbin. Dela se precej dobro, le delo je jako naporno.

Anton Radanovich.

Morala je sredstvo, ne cilj

Morala zaradi morala ne spada več v našo dobo! Te revolucionarne besede je izrekel Hornell Hart, profesor socialne ekonomije v Bryn Mawr College, na prvem mednarodnem kongresu za mentalno higieno, ki se je vršil zadnji teden v Washingtonu, D. C.

Hart je dejal, da morala mora biti le sredstvo in ne cilj. To svoje stališče je utemeljil takole:

"Z obžalovanjem kakega samopalnega ideala smo dokončali. Povejmo torej odkrito in odločno, da nekatera stara naziranja nam ne zadosujejo več. Morala zaradi morala ne spada več v našo dobo. Ideali — kot rednost, pokornost, prilagodnost, čistost, enoženstvo — so dobri le tedaj, če pomagajo do globokih in vitalnejših vrednosti, če služijo vzvetenju osebnosti in če vzbudijo vse sposobnosti v človeku."

Dr. Franz Alexander iz Nemčije je izjavil, da je zločin normalen nagon vseh ljudi. Po naturi je vsak človek zločinec. Ako ni, je vzrok v tem, ker vzgoja zaduši v njem normalne instinkte.

Na kongresu so bile debate o religiji. Dr. A. Eustace Haydon, profesor s škotske univerze, je rekel, da je moderna vera izpodkopala vse antične (starinske) teologije in verske filozofije. "Naša doba je priča največji transformaciji v svetu religij v vsej njihovi dolgi zgodovini," je dejal dr. Haydon.

Dr. Meyer Solomon, tudi iz Chicago, je pa naglašal potrebo po novi veri, ki mora dati posameznikom gotove cilje v življenju, da bodo samozadostni ter individualno in socialno dobri.

Na kongresu je bil tudi dr. Paul Hanly Furfey, profesor s katoliške univerze, ki je seveda zagovarjal vero, rekoč, da mentalna higiena potrebuje nekaj izven sebe in to je vera, ki nima nadomestila. Prej omenjeni govorniki so se mu pa smejali.

Gofitev užes

Pri splošni gojitvi telesa ravnamo z usedom precej mačehovsko. A je zelo važno tudi to.

Pri čiščenju zunanjih delov ušesa moramo opustiti vse instrumente z ostrimi robovi, ker morejo povzročiti rane in odrgnine kože, včasih celo rane na bobenčku. Najboljši za čiščenje slušnega hodnika je zviti končni rob žepnega robca.

Trajna nošnja vate v ušesu je za zdrava ušesa popolnoma nepotrebna, zlasti proti vetru in mrazu. Zdravega ušesa ne smeš razvaditi; včasih pri velikem mrazu in pri močnem vetru potrebuje kvečjemu ohelj primerne zaščite. Le ljudem s preluksiranim ali bolnim bobenčkom in takim, ki so poklicno izpostavljeni močnemu pretrenju ušesa (strojnim delavcem, kovačem kotlov itd.), se more priporočati nošnja vatinih ali volnenih zamaškov ali posebnih za to napravljenih aparatov, antifoni imenovanih.

Posebno morajo pa na ušesa paziti telefonisti. Če ne telefonirajo preveč, nima to za uho nobenega pomena. A pri telefonistkah more dovesti neprestano telefoniranje ne san do neprijetnih ušesnih motenj in subjektivnih šumov (šumenje, piskanje itd.) ter v daljnjih posledici do znatnega slušne zmožnosti, temveč tudi do nervozne prerazdraženosti. Da se to prepreči, nasvetujejo zdravniki nujno menjajočo se uporabo obeh ušes ter obvezne odmore v telefonski službi.

Pri polidih, ki so svezani z močnim razvijanjem dima, pare in prahu ne trpi uho samo valed mehničnega odlaganja in s tem povzročene razdraženosti zunanjsa slušnega hodnika, temveč tudi od sotraj ven vsled pogostih katarov gornjih zrčnih potov, nosu in ust. To more nekoliko pomagati samo zboljšanje higijenskih razmer, delovne delitve in delovnega časa ter nošnja dihalnih zaščitnih aparatov, respiratorjev.

Ali je rja strupena?

Med ljudstvom je pogosto razširjeno mnenje, da je železna rja strupena in da povzroča zastrupljenje krvi, če pride v rane. To mnenje je prav za prav napačno; kajti rja sama na sebi ni strupena, ne če jo uživamo in ne če pride neposredno v telo. Nevarno je le, če zlezajo železni drobci ali zrnca železne rje v notranost očesa. Železno rjo in druge spojine železa zdravniki celo predpisujejo, pri bledici in malokrvnosti. In vendar je nekaj resnice na veri ljudstva. Rja se nabere navadno le na slabo shranjenem železnem orodju in to je običajno tudi toplo, khrabsto in umazano. Rane, ki nastanejo po takim orodju, so zato tudi večinoma smečkane in stranske, viprvi vrsti pa umazane in pokrite s površični gnोजenja. To vse pospešuje nastajanje vnetij in gnोजenja in v težkih slučajih tudi splošno "zastrupljenje krvi". To, kar mi imenujemo "zastrupljenje krvi", ni nobeno navadno zastrupljenje z nečistim (kemičnim) strupom torej tudi ne s rjo, temveč poplavljenjem telesa s klicami boleznih (bakterijami), ki povzročajo vnetje in gnोजenje in tvorijo vrhunsko se svoje posebne strupe, bakterijske toksine. S tem pa rja sama na sebi nima nobenega opravka; pač pa je rja znamenje, da je rjasti predmet umazan in pokrit z bakterijami, torej zdravju škodljiv. Če pridemo torej s kakimim rjastim predmetom v stik, naj bo naša prva naloga ta, da se takoj temeljito osonimo. Rje same se nam pa ni treba prav nič bati, rja ni strupena.

Komedija v kongresu

Kongres je strašno "busy" s tisoč in enim delom, tako da nima časa — in še manj smisla — za kako pošteno zakonodajstvo. Kljub temu ima dovolj časa, da se smeji z novim "rdečim strašilom." Kongresniki se pripravljajo na preiskavo o "sovjetski propagandi" v Združenih državah. Neki kruk je potegnil policijskega komisarja Whalena v New Yorku s "spvjetakimi dokumenti" in komisar zdaj skuša potegniti kongresnike.

Teh dokumentov je dandanes na kupe po svetu. V Nemčiji so cele tovarne, ki izdelujejo "sovjetske uradne dokumente" vsake vrste in kolikor jih kdo hoče — seveda, če plača. Ni dolgo tega, ko je neki ameriški list, ki je jako "smart", odštel lepe tisočake za papirje, v katerih je bilo zapisano, da senator Borah dobi milijon dolarjev iz Moskve. Nemška policija, ki je še bolj "smart", je pa odkrila v Berlinu tovarno, kjer so bili papirji fabricirani. Najbrž so take tovarne tudi v Ameriki.

Whaleni "dokumenti" odkrivajo vsem očim, ki radi verjamejo, da so komunistični agenti iz Moskve zanetili nezadovoljnost in demonstracije med ameriški delavci. Kongresniki, ki so tako daleč od ameriškega delavca in njegovih dejanskih razmer kakor je Moskva od njihovih luksurizoznih pisarn v Washingtonu, so zdaj val iz sebe; "rdeči strah" jim je začel v kosti.

Besedičenje, da je ameriški delavec nahujkan k nezadovoljnosti po agentih iz Moskve, je slab kompliment za "potomce ponoone anglosaške krvi." Odkod so pa prišli agenti, da so nahujkali njihove prednike na revolucijo proti Angliji?

Kadar je človek brez dela celo zimo in ga začne stiskati pomanjkanje za vrat, ni treba agenta iz Moskve ali odkoderkoli, ki bi mu povedal, da je nekaj narobe z njim. Delavec, ki že meseca trempa od tovarne do tovarne in zaman prosi dela, zraven pa vidi one, ki se valjajo v bogastvu in se vozijo v krasnih limozinah mimo njega — ne potrebuje komunističnega agitatorja iz Rusije, da bi mu povedal, da to ni prav!

Ameriški delavec, pa naj njegov ameriški rod datira od Mayflowerja ali naj je lani prišel kot naselnik, ki ga nahujša izkušnja brezposelnosti in pomanjkanje potrebnih ne zdrami toliko, da spozna, da je nekaj narobe v Ameriki — ni vreden boljšega življenja. Ako ga ne zdrami sedanja beda — ga tudi noben agent ne zdrami. Današnja kriza je najboljši agent!

Delavec, ki ve, da je Amerika najbogatejša dežela na svetu in ki neprenehoma sliši pesem o prosperiteti, se bo zdramil sam, če ima kolikčaj pameti v svoji trdi buči. In delavci se dramijo! Zato je nepokoj. In delavci bodo zahtevali svojo pravico vedno-glaneje in glasneje in v vedno večjem številu, pa če bo stariim copnicam v kongresu prav ali ne.

Naj gre še tako počasi — enkrat le pride spoznanje.

Izguba časa

Delavski listi in revije v starem kraju se pečajo z umetnim jezikom Esperantom. Pečajo se veliko preveč. Tam mislijo, da Esperanto lahko postane mednarodni delavski jezik. Slabe nade.

Učenjci Esperanta je nekaj intelektualski ali jezikovni sport za ljudi, ki imajo dosti časa in veselja za to reč. To nič ne škodi; saj ima marsikdo "hobby" — kakor pravi American — ali postranski posel, s katerim se zabava. Za praktično življenje pa to ni. Jezik raste in se razvija po potrebah — je živa stvar. Umeten jezik je mrtev jezik. Katoliška cerkev ima svoj mednarodni jezik latinščino, ki je drugače že davno mrtva in nerabna za moderne potrebe. Delavsko gibanje pa ni cerkev; to je gibanje življenja, ki zahteva živih in praktičnih pripomočkov.

Dobro je, da zna delavec vsaj dva jezika: materinega in kakega tujega. Ali da bi se učil in tratil čas z Esperantom, je boljše, da se loti katerega živga svetovnega jezika. Bodoči jezik, ki ga bo razumel delavec vsakega sveta, pride iz današnjega živga jezika, ki je najbolj praktičen in razširjen. Tujerodni delavec v Ameriki ne potrebuje Esperanta. Njegov mednarodni Esperanto je angleščina, v kateri se lahko sporazumeva z ljudmi vseh narodov in plemen.

Razmere in "Reveček Andrejček"

Library, Pa.—Ker že precej časa ni glasu iz naše naselbine, sem se jaz namenila povedati, da tukaj še ne spimo, pač pa le dremljemo. Delavske razmere so slabe, dela se od 4 do pet dni v tednu, a zažitek je pa slab. Večkrat slišim delavce, ki se pritožujejo, da morajo sedaj hujše garati kot so nekdanj in za služijo komaj polovica ali pa še manj kot so, ko smo še imeli unijo.

Svojemu gospodarju pa morajo biti pokorni kot pes. Gorje o nemu, ki se drzne pritoževati ali pa celo zoperstavljati. Boss mu na kratko pove, naj pobere šila in kopita, ako mu razmere ne ugajajo, ker jih dovolj čaka, ki so pripravljene zavzeti njegovo mesto. S strahom se delavec vpraša, kam naj gre. Tako se sedaj godi, odkar ni unije.

Da je unija izgubljena tukaj, nismo Slovenci krivi temu. Kar se Slovenec tiče, so stali na strajku do zadnjega. Po mojem mnenju so temu veliko več krivi Amerikanci, kajti oni so navajeni razkošno živeti in nič ne

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

HRVATJE PRED DRŽAVNIM SODIŠČEM

Kako obtožnica opisuje delovanje teroristov

Oblast je prišla na sled teroristom po izjavi šoferja Djokića, ki je javil policiji, da je pripeljal v svojem avtu dva sumljiva človeka s težkim zabojem. Policija je ta dva, Bernardiča in Hačjića aretirala, ter tako prišla na sled vsem teroristom.

Skupina je bila organizirana baje v dveh skupinah; prva naj vrši atentate na osebe, vodil jo je Bernardič, druga ha objekte, vodil jo je Hačjića. Sprva so obtoženci priznavali, kasneje so vse preklicali in tajili.

Peklenske stroje

so hoteli položiti na dan 30. novembra na Zrinjevcu (trg pred kolodvorom), pri Jugostampi in Akademski čitalnici. Ti stroji naj bi eksplodirali na večer pred narodnim praznikom 1. decembra. Stroj na Zrinjevcu je bil temperiran na čas, ko bi v paviljonu igrala godba kraljeve garde. Eksplozija je precej prekmalu in ni povzročil škode. Če bi bilo v bližini več oseb, bi gotovo bile vse pobite. V Jugostampo stroja niso mogli spraviti, ker je pod policijskim nadzorom.

Moralni krivec naj je Jelasič

Bernardič in Hačjića označujeta za poveljnika Jelasiča, ona dva da sta le izvrševalca ukazov tega vodja. Jelasič je baje novembra meseca Hadžiji povedal, da hrvatsko vprašanje v inozemstvu dobro stoji in da je treba za uspeh emigrantov dati izraza v pojačani borbi omladine doma. Obtožnica označuje Jelasiča za glavnega hujskača mladine.

Jelasič in Begič pa spet obtožujeta dr. Mačka, češ da je

Maček dajal denar in podpore. Radi tega je bil Maček aretirani. Ko je bil konfrontiran z Begičem, se je ta poskušal usmrtiti, se je samo ranil in so ga v bolnici pozdravili.

Dr. Trumbić zahteva

Po prečitani obtožnici je dobil besedo dr. Trumbić. Ta naj prej prosil, da mu sodišče dovoli, da na samem govori z obtoženim dr. Mačkom, brez prisotnosti preiskovalnega sodnika. Predsednik odbije prošnjo in predlog, da si je po zakonu določeno, da odvetnik sme na samem govoriti z obtoženci, ki jih zastopa.

Zato dr. Ante Trumbić vztraja pri svojem predlogu, preide na formalno plat procesa ter zahteva:

- 1) Odložitev procesa, ker ni bilo dano odvetnikom dovolj časa na razpolago, da pregledajo spise.
- 2) Protestira proti temu, da se je zagovornikom onemogočilo govoriti z obtoženci med štiri oči, marveč samo v navzočnosti preiskovalnega sodnika. Tako stališče je temeljem zakonskih določb in praksi nepravilno.
- 3) Znova smatra, da je bil čas od 1. aprila do 23. aprila prekratke za preštudiranje vsega materiala, ki se tiče obtožencev. Predpisi so poleg tega tako strogi, da je dobil obtožnico samo en odvetnik.
- 4) Zahteva, da se dovolj dr. Mačku odvetnika, kolikor jih je bil najel. Dr. Maček je pooblastil kot svoje zastopnike 163 odvetnikov, naj ga zastopajo na razpravi. Predsednik sodišča pa smatra to za nekako demonstracijo in je ta predlog odklonil.
- 5) Predsednik dr. Subotić: "Na razpolago imate moje tozadavne narode."
- 6) Dr. Trumbić: "Teško čitam črtilico."

Zapisnikar nato prebere te narode, ki pravijo, da je v dvorani prostora komaj za 110 ljudi. Število odvetnikov 163 pa smatra sodišče za nepotrebno. Število 7 odvetnikov, kakor jih ima sedaj, je po mnenju sodišča povsem zadostno.

Dr. Trumbić zmatra, da je to stališče popolnoma neutemeljeno in nepravilno. Ne gre za demonstracijo, gre za manifestacijo, kako velik ugled stiva obtoženi dr. Maček širom cele države. Navsezadnje ugotovlja tudi dr. Trumbić, da pri razpravi ni niti narzoča javnosti. Zato

zahteva odgoditev procesa.

Tem predloge in zahtevam dr. Trumbića so se pridružili tudi ostali odvetniki.

Ob 2. popoldne je bila razprava prekinjena ter se danes nadaljuje.

Ze uvod v razpravo je bil dokaj značilen. Ze postava in osebnost dr. Trumbića dela najboljši vtis, zlasti pa njegovi govori.

O razpravi bomo poročali sprti kolikor mogoče podrobno, ker je proces precejšnje važnosti že spoznavanje položaja in nastojenja med Hrvatji, zlasti še med hrvatsko mladino.

DRUGI DAN BEOGRAJSKEGA PROCESA

Prvi, glavni obtoženeц Bernardič preklekne vse izjave, ki jih je dal na zagrebški policiji, kjer je podpisal njegovo neznane zapisknike. — Zanimava članstvo terorističnih organizacij, ki jih sploh ne pozna. — Vse njegove izjave v preiskavi so izmišljene. — Odvetnik dr. Trumbić poljubljivi po hrvatski navadi dr. Mačka. — Obtoženci odobravajo. Majhni incidenti.

Beograd, 25. aprila 1930.

Danes jutraj ob 8 se je nadaljevala razprava proti obtoženim hrvatskim revolucionarjem.

Predlogi odklonjeni

Predloge, ki jih je večerj stavil dr. Trumbić ter ostali advokati, naj se razprava preloži in naj se vrši v Zagrebu, je sodišče gladko odbilo. Sodišče dovoli, da advokati lahko vsak dan popoldne pregledajo spise, a pogovarjati se smejo s svojimi klienti le v navzočnosti preiskovalnega sodnika. Dr. Trumbić je sodišče dovolilo — kakor tudi ostalim advokatom za njih kliente — da se sme pogovarjati z obtoženci in z dr. Mačkom med razpravo, a motiti razprave s tem ne smejo.

Te sklepe je predsednik sodišča najprej javil odvetnikom ter obtožencem. Potem je dr. Maček zaprosil za besedo ter vprašal, kaj je z njegovim glavnim odvetnikom dr. Sekulo Driljevićem, ki ima ves dokazni material?

Predsednik pojasni, da ne more dostaviti dr. Sekulu Driljeviću pozivnice, ker je Driljević interniran ter je torej izven kompetence sodišča.

Glavni zagovornik je torej interniran

Nato prosil dr. Maček, da sme govoriti z dr. Trumbićem, kar prosil tudi dr. Trumbić. Predsednik dovoli, kakor je dr. Trumbić pristopil k dr. Mačku, ga poljubljiva lice, nakaž sta stopila v kot ter začela govoriti. Ko sta se poljubljila, so začeli vsi obtoženi vzklicati: "Živjoi!" ter odbravati in ploskati. Predsednik je moral pozivati k redu.

Dr. Maček se je med tem pogovoril z dr. Trumbićem ter zaprosil predsednika, da mu sodišče dovoli šestega zagovornika v osebi dr. Buda Boškovića, bivšega poslanca Pribičevićeve stranke, ki je v Beogradu navzoč. Sodišče je ta predlog sprejelo.

V dvorano vstopi dr. Buda Bošković. Predsednik ga vpraša: "Gospod dr. Maček vas je danes pooblastil za svojega zagovornika. Ali sprejmete?"

Dr. Bošković: "Z največjim zadovoljstvom."

Predsednik: "Ali je to nekak protest?"

Dr. Bošković: "Sprejem samo z zadovoljstvom."

Predsednik narekuje zapisnikarju, da zabeleži, da je moral dr. Boškovića pozvati k redu.

Sodišče je sprejelo tudi na znanje, da so se odvetniki dogovorili, da bodo zastopali drug drugega v primeru odsotnosti kateregak izmed njih, kar je razumljivo, saj utegne trajati proces cel mesec.

Odvetnik dr. Zdravković izjavlja, da so vsi odvetniki, ki so pripuščeni k razpravi, pripravljani braniti tudi dr. Mačka, a ko on to sprejme.

Dr. Maček: Meni bo to le zelo milo.

Med tem uvodom k razpravi je prišlo tudi do intervencije ne-

kega odvetnika, ki je zahteval, da naj se preskrbi obtožencu Kremzirju zdravnik, ker je ta močno bolan in hljuje kri! Zahteva, da ga dajo v bolnico.

Pričetek zasliševanja

S tem je bil končan uvod v drugi dan procesa ter se je prešlo k zasliševanju posameznih obtožencev. Prvi je prišel na vrsto Bernardič, ostale pa je ukazal predsednik sodišča propeljati nazaj v zapore. Ko so obtoženci odhajali iz dvorane, je obtoženi Paver zaklical: "Tudi jaz še mesec dni zahtevam zdravnika, pa ga ne dobim."

Predsednik je naročil žandarijskemu podporočniku, naj odvede ta dva bolna obtoženca k zdravniku.

Kaj izpoveduje Ivan Bernardič

Predsednik pokliče na majhen oder pred senat Bernardiča, ki je obtožen, da je organiziral in vodil teroristično organizacijo, katere namen je bil rušiti javni red v državi in delati s silo na tem, da se sedanje stanje v državi spremeni.

Bernardič je star 27 let, po poklicu zasebni uradnik, lep mladenič in dolgi lasje mu padajo pri kretanjih, s katerimi ne skopari, na čelo. Kadar govori o osebah, ki ga bremene, mu seva mrčini iz oči.

Ste razumeli obtožnico? Sem. Veste, za koliko dejanj ste obtoženi? Tega pa res ne vem.

Predsednik mu prebere in našteva očitana dejanja; nato pozove obtoženca, naj pove v svojo obrambo vse, kar želi, mirno in natančno.

Obtoženeц pripoveduje

da mu o kakih takih organizaciji ni znano ničesar, ter ni mogel zato biti niti član, kaj šele vodja te organizacije. Na policiji v Zagrebu so ga zasliševali šest ur ter zahtevali od njega, naj vse prizna. Niso pa povedali, kaj naj prizna. Policija je imela svoj formular, po katerem je postopala. Podpisal je neke zapisknike, ki jih sploh poprej ni niti videl niti povedal.

Ko ga predsednik vpraša radi denarja, ki ga je dobil od Jelasiča, obtoženeц prizna, da je dobil ta denar, toda ne za kako teroristično akcijo, marveč za podporo hrvatskim omladinam-radničevcem, ki jih je režim preganjal ter so bili odpuščeni iz služb. Imen teh omladincev ne pove. Na policiji v Zagrebu je obtoženeц izjavil najprej prav tako, toda policija je trdila, da je bil denar izdan za ter. akcije, tako so zapisali v zapisnik, katerega je podpisal.

Keo so ti zapisniki radi tega dvomljivi v svoji verodostojnosti, se začne razprava o zapisnikih.

Predsednik pokaže obtožencu te zapisknike ter pod njimi obtoženeceve podpise ter vpraša, ali so zapisniki točni.

Obtoženeц: "Podpisal so moji. Povem pa, da sem si vse to le izmišlil. Izmišlil sem si n. pr. celo ime nekoga Sifontija, ki sploh ne eksistira, in o katerem sem pripovedal, da je prišel iz inozemstva in da ga je poslal dr. Krnjević, da z njegovo pomočjo ustanovim teroristično organizacijo. Izjavljal sem tako, ker sem moral in sem tudi moral te zapisknike podpisati. Zapisnik so sestavili brez mene, zvečer pa so me poklicali, naj ga podpisem. Sed policije dr. Bedeković mi je dejal, da zapisnika ni treba čitati, kar njemu že lahko verujem. Podpisal sem. Moral sem. Kajti smatral sem, če se moram lagati, naj pametno lažem. Zato sem vse lepo pripovedoval. Vse pa je izmišljeno."

Pri teh izpovedbah obtoženca vpadajo advokate z raznimi medklici. Predsednik jih poziva k redu. Odvetniki zahtevajo, da se ugotovi, da so bili zapisniki na zagrebški policiji diktirani.

Zagovornik dr. Gvozdović vpraša obtoženca o obisku policijskega šefa dr. Bedekovića pri njem v zaporu.

Bernardič pove, da ga je v zagrebških policijskih zapornih e-biskal pol. šef dr. Bedeković ter zahteval od njega, da prizna, da obstoja teroristična organizacija.

V celoti obtoženeц vse zanika, priznava le, da je prejel denar za podporo preganjanih radničev-cem-omladincev. S obtožencem pozna le deloma in še to slabo.

(Dalje pripoveduje.)

RAZNE VESTI

Bankirji se pritožujejo

New York. — Asociacija ameriških bankirjev apelira za boljše protekcije bančnih institucij. V prešlih šestih mesecih je bilo uprizorjenih nad štiri sto ropov in vlomov v banke in bankirji bi radi videli, ako bi se ustanovila državna policija po vzgledu konakov v državi Pennsylvania, ki so bolj znani radi razbijanja štrajkov in brutalnosti napram delavcem kot pa v lovljenju zločincev.

Zvišana vozna na ulični železnici?

Cleveland, O. — Vozna na ulični železnici v Clevelandu bo najbrž spe zvišana, ko je mestni svet dovolil Cleveland Railway Co., ki jo lastujeje Swerigenovski interes, da lahko zviša obratovalne stroške za dva centa na dolar. Vozna se navadno zviša, kadar pade prebitek.

Velik polar v Chicagu

Chicago. — V sredo zvečer je ogenj uničil Minnesota Grain Elevator, ki se je dvigal 120 čevljev visoko ob Čikaški reki v Hooker ulici. V tej ogromni žitnici je bilo vkladiščenih 200.000 bušljev rži in vsa ta zaloge je u-ničena. Škoda se ceni na pol milijona dolarjev. Eksplozija prahu je povzročila ogenj.

Imena ameriških ulic

Povest "Main Street", nadarjena ameriškega románapisca Sinclair Lewisa, v kateri opisuje kulturni značaj malega ameriškega mesta, je postala tipična za označbo ameriškega malomeščanstva. Povsod v Ameriki, v mestih in vaseh, najdemo "Glavno ulico" (Main Street), ki je navadno na južnem koncu trgovine in poslov, marveč tudi ono socialnega življenja. "Main Street" navadno začenja pri železniški postaji in nadaljuje skozi mesto ali vas. Tam je najti tipično ameriško prodajalnice tobaka, ki je le podružnice velike tobakne družbe (chain cigar store), tam je "five and ten" prodajalnice, podružna restavracija (zopet "chain") in vse druge današnje standardizirane prikazni ameriškega življenja. Tam seveda bo brčkone tudi Public Library, Post Office in sedež lokalnih organizacij, zlasti Chamber of Commerce.

Tako je Main Street tipična ameriška ulica, pa vendarle ni res, da ima po številu prvenstvo izmed vseh ameriških ulic. Kakor je razvidno iz seznama uličnih imen v glavnih mestih Združenih držav, izdanega od poštne uprave, ima Washington Street odločno prvenstvo. Sedmorica najbolj popularnih uličnih imen v Združenih državah so po redu: Washington, katere ime je najti 1025-krat, Park (881), Maple (868), Main (836), Oak (760), Walnut (743) in Lincoln (734).

Imena, ki se morda največ rabijo v poimenovanju ameriških ulic, so ona nekdanjih predsednikov. Washington in Lincoln smo omenili že zgoraj. Ime Jeffersona, ki je spisal izjavo neodvisnosti in je bil tretji predsednik, nosi 588 ulice, navedenih v seznamu. Za Jeffersonom je najbolj popularen Jackson, sedmi predsednik, in 546 ulic se imenuje po njem. Madison, četrti predsednik, ima 532 ulice imenovanih po njem, in Harrison 465 ulic.

Franklin, tiakar, drševnik in iznajditelj, je dal svoje ime 678 ulicam in general Grant, vojskovodja civilne vojne ima 467 ulic na svoj račun. Imena bitk niso kaj nič popularne kot ulična imena. Buena Vista, kjer je general Taylor porazil Mehikance 1. 1847, je proslavljena le v 51 ulicah, in Saratoga County v državi New York, kjer se je vršilo dvoje bitk za časa ameriške revolucije, je dala ime le 355 ulicam.

Imena pesnikov in pisateljev ne le Združenih držav, marveč tudi iz drugih dežel, so priljubljena za poimenovanje ulic. Ime, ki se največ pojavlja, je ono Scotta, velikega škotskega romanopisca, ime, ki ga najdemo v 209 uličnih naslovih Združenih držav. Najbolj popularen za njim je ime Irving, prvega velikega ameriškega pisatelja, po katerem se imenuje 175 ulic. Izmed glas-

benikov zdi se, da je Wagner najbolj popularen: 31 ulic nosi njegovo ime.

Imena dreves in sadja se pojavljajo kaj pogostoma v naslovih ameriških ulic. Javor (maple) je dal svoje ime 743 ulicam, hrast (oak) 760 ulicam, oreh (walnut) 748, smreka (pine) 708 in kostanj (chestnut) 699 ulicam. Na čraenje (cherry) nas spominja 448 ulic, na oljke (olive) 220, na pomorance (orange) 203 in na slive (plum) 148 ulic. Mnogo ameriških ulic nosi ime inozemskih dežel. Tako imamo 2 Italije in po ena Nemčije, Avstrije in Rusije.

V seznamu ulic je najti tudi najbolj čudna imena izmed ameriških ulic. Tako imajo v Concordu, N. H., ulico, ki nosi ime "gorke luknje" (Hot Hole Road). Philadelphia je počastila neko ulico z imenom "blatne luže" (Mud Puddle Lane) in v treh večjih mestih je najti ime "svinjske ulice" (Pig Alley). Washington pa ima tudi ulico s jako točnim imenom "Pork Steak Alley" in Saginaw, Mich., še vedno počastuje sobotrebce "Toothpick Avenue". Nebeških ulic (Paradise streets, avenues, lanes in road) pa jih je po vsej deželi.

R. J. Kreutz:

ROKA

Vojak Sergij Mihajlovič Kuzmin je klečal pred Materjo Božjo Kananako in vneto molil. Ne zganival niti enkrat z očesom, je gledal v veliko kromo, ki je obevala mašen obraz šudodejne silke, bajno krasoto bisudovej, diamantov in slata. V mali kapelici je bilo somračno. Samo nad glavno Materje Božje so se žarile iskre, zakaj v globini zida, poleg silke je blestel venec iz majhnih cvetic.

Vojak Kuzmin je gledal s svojimi vodnimi modrimi očmi bolestno in pohlepno v krono iz dragocenega kamenja.

Ze več kakor pol ure se je trudil, da najde prave besede, s katerimi bi gahil neboško kraljico in jo opozoril na se.

Dobra mati je imela ravno danes veliko posla. Odlične dame so prihajale z ulic in kapelice in molile za neplojnost v teh težkih časih. Vastanke so prihajale in molile, da bi jih nebo obdarovalo z otroci. Vojaki, zamazani, revni, brez strehe, so iskali pomoči od Matere, proseči, naj jim pomaga, da pridejo do kruha in vodke. In bili so tu tudi upokojeni uradniki.

Dan je bil dolg, a kapela je stala v eni iz najvišjih ulic v jlc Moskve. Utrujeni in bojazljivo so prihajali vsi isgrubljenci starega režima. Pokorno so se plazili do dragocene podobe, govoreč svoj nem srđ in šepetajoči divje, najskritejše resnice: "Daj, o Bog, da zginejo vsi boljševiki in da car sopes vstane od mrtvih!"

Mati Božja Kazanska se je vsem milostljivo smehljala, a njena velika krona je sijala in blestela.

Kuzmin ni maral za vse tiste, ki so se okrog njega pobožno križali. Ni maral za njihove molitve, za njihovo mržnjo in hrepenenje, — a mnogi, predno so odšli, so pijunili na tla — zakaj on je tako vroče in vneto molil, izgovarjajoč vse nove besede, samo da bi ga Mati Božja v resnici slišala. Včas je zatrepetalo njegovo suhljato talo v voljaki suknji. In takrat se je zdelo, kakor da se mu obras razvleče v jok. No, ko se je zopet nekoliko umiril, je molil še bolj vneto:

"Mati, ne jezi se! Reš me, samo sedaj, zadnjikrat me reši. — Bil sem lačen! . . . O, molj za me, Mati, molj za me! Vsi smo grešniki, pa tudi ona . . . Zakaj mi je izpušila lasi? Bodi milostiva do mene, Mati neboška. — Uamili se me, grešnika!"

Ko je tako molil polni dve uri, se je čutil močnejšega.

Tipal se je po prsih . . .

Nato je pokleknil in poljubil blatne stopnjice. Nato je vstal in odšel na ulico.

Bilo je od dvoh popoldan. Na trotorju je bilo mnogo ljudi. Kuzmin gre k prvi tramvajski postaji. Prišel je voz z napisom: "Kolodvor Vilna." Kuzmin stopi v voz in ostane zunaj, poleg voznika.

Ko se je voz premaknil, mu je postalo vse lažje.

Graf Zeppelin nad mestom Friedrichshafen, njegov poveljniki Hugo Becker in zemljevidna črta, ki kaže pot, po kateri prišče ta memo srečni velikani polet iz Nemčije v Južno Ameriko in od tam v Združene države.

Hiše so tako naglo bežale

mi-mo njegovih oči. Hiše, polne sob, polne ljudi . . . Tam sunaj mesta bodo, samo mirne poljanje . . . Grmboje . . . Morda kak gosdič . . . Da, mora biti gosdič, kjer ga ne bo nikdo opazoval — kjer ga bo videl samo Bog . . . Kuzmin se nasloni na motor: "Ali me bo Bog opazoval? . . ."

Nankrat so se mu sčela trestni kolena . . . "Ali me bo Bog? . . ."

Toda nato se je sopes spomnil tiste krasne krono in blagoga obraza Matere Božje in njenega blagoga pogleda. O, ta pogled je bil tako blag! . . . In sopes mu je postalo lažje pri duši.

Zbral je vse svoje moči in odločnost. Samozavestno je pogledal skozi steklena vrata. Tam je sedelo nekoliko žensk.

Ena je vivila njegov pogled. Gledala ga je. A nankrat je uprla svoj pogled na njegova prsa. Kakor da se je prestrašila, je začela nekaj šepetati svoji sosedji. Nato sta obe gledali na njegova prsa, a njuna obraz sta dobila izraz, ki ga opašamo pri ženskah, ko gledajo radovedno nekoga in se jim smili.

Kuzmin skrivaj pogleda na svoja prsa . . .

Nekaj vlačnega se je rdečilo . . .

Dvignil je nato glavo in se izzvalno nasmehnil.

Toda postal je tako bled, da sta se obe ženski za steklenimi vrati pripravili, da mu priskočita na pomoč.

Ena je dvignila roki, nekaj kriknila in vstala.

Druga je pokimala z glavo. Nato sta stopile obe k steklenim vratom — proti njemu.

Vrata so saskrtala, ko jih je ena od obeh žensk porinila na stran.

"Ubožec, ranjeni ste!" Je silšal se Kuzmin. Nato pa se je strašen orkan zavrtel v njegovih možganih. Kakor da ga je nekaj hladnega zagrabilo za vrat. Kriknil je in skočil a tramvaja.

Skočil je pa tako nespretno, da je padel.

Kolesa so mu nad koleno odrezala obe nogi.

Tako je sedaj ležal pahbljen sredi množice.

Nič ga ni bolelo.

Pred njegovimi očmi so se vr-

teli ognjeni vrtnici.

V njegovih ušesih je nekaj rahlo šumelo.

Tramvajski uslužbenec so ga dvignili, prijemali ga pod pazduho.

Nekde je kričal, naj se pokliče zdravnik.

Med tračnicami se je rdečila na sivi mokrini asfalta velika miaka.

Neki rdeči gardist se je sklonil nad ponorečena, ki je umiral in mu hotel odpeti sukno.

Tedaj se je Kuzmin zganil s poslednjimi močmi in zastokal: "Ne, ne!"

Ko je rdeči gardist razpel sukno ponorečenega vojaka, je padla na trotoar mala ženska roka.

Bila je to bela, akrbno negovana gočka.

Na skrčenih prstih so blesteli prstani z velikimi briljanti. . . Med palcem in kazalcem — šop las . . .

"Peš!" zakriči rdeči gardist in sune z ного človeka, ki je že hropel.

Iz množice je ališno šepetanje: "Bog ga je kaznoval!"

Neke ženske so kričale. A Kuzmin je delal očitke Matere Kazanski . . .

Plaval je nad belimi višinami in je s poslednjim naporom še na pol mrtev vprašal: "Zakaj si me zapustila? Ali sem premalo molil? Zakaj si me zapustila?"

In s temi vprašanji na ustih je padel iz mehkih belih višin v temno, strašno brezno.

(Iz rubrike I, V.)

KOLENDARČKI

Na rokah imamo še nekaj Kalendarčkov S.N.P.J. in stanejo po 25c komad. Kdor želi imeti enega ali več, naj hitro pošlje naročila sanj.

Imamo le še kakih 50 komadov, torej hitite. Naročila je poslati upravnistvu Prosvete, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

All ste naročili na dvovalnik "Prosveto"? Podpirajte svoj Mat!

NAZNANILO IN ZAHVALA

S točnim erom naznanjenim žalostno vest, da je dne 4. maja 1930 preminil moj soprog, očuvoma oče

MATEVŽ ŠTEBLAJ

Pokojni je bil doma iz Iškavci pri Igu. Pokopani smo ga dne 7. maja t. l. na Hrvatsko pokopališče. Bil je član društva "Slovenec" št. 262 S.N.P.J. član samostojnega društva v Girard, O. in Slovenskega delavškega doma, katerega društva so mu polnila vnce na krsto, ter ga v velikom številu spremlila na zadnji poti, zakar jim izrekamo iskreno zahvalo.

Zahvalujemo se tudi našim naslednjim družinom, "Slovenski dom" št. 31 S.N.P.J., "Liberty" št. 642 S.N.P.J. in družini "Sloga" JMKJ. Nadalje se zahvaljujemo pomenznikom, ki so nso obiskali v uri žalosti; družini Gradinar in Milec, iz Lorain, O., družini A. Kravar in Ašman, iz Jubaku Trojar, iz Clevelanda, O., rojnkam iz Girarda, O., Bonaventura, Pa., in Warren, O.

ROSA

Povest o dveh ženah
Spisal Angelo Cerkevnik

(Povest, ki je bila nagrajena v literarnem kontestu Prosveta)

V tistem hipu sem doumel, da pri vsej tej stvari nekaj ni v redu. Zopet sem moral verjeti, da te je — odkar je na tvoji mizici videl Tanjino fotografijo — jel namenoma pošiljati na najnevarnejše položaje. Vendar pa nisem mogel niti slutiti, da še živiš . . .

Oba sta molčala.

— In Tanja, je bolešno zašepetal Bojo, Tanja me je tako hitro, tako zelo hitro izdala.

— Izdala? Kakšna nezmyselna beseda je to? Tanja je otrok, Bojo! Ali ne razumesh, kako kompliciran psihološki lov je ta žival vprizorila, da je vjela Tanjo! Katera izmed njenih tovarišic bi se mogla uspeno upirati takšni živali?

— Tanja . . . Tanja je več, nego so njene tovarišice!

— Tanja, veruj mi, je na las podobna svojim tovariščicam, le ti si bil in si še vedno najivnejši in bolj otročji, nego je večina tvojih tovarišev.

Viktor je zamen premišljeval, kako more človek, ki je očitoval toliko izrednih sposobnosti, da celo toliko genialnih potez, kako more takšen človek biti tako neverjetno naiven, tako otročja brezumen. Hipoma se je spomnil še nekega podobnega primera. V njegovi rodni vasi je živel glasnik mlade generacije poetov, čigar pesnitve so vzbudile val entuziazma na eni in val besnega sovraštva na drugi strani. Nihče pa mu ni mogel odkriti talenta, večina mu je priznavala celo, da se očituje v njegovih pesnitvah svež dih genialnosti. V tem so si bili vsi edini razen dvojice, trojice kritikov, ki so bili tako bedasti, da so n. pr. resno in javno vprašali, kako more pesnik pesniti o rudarju in mornarju . . . Mornar, rudar . . . To sta industrijska objekta, številke narodnega gospodarstva . . . Kako more resen pisatelj sploh izustiti besedo gnoj (razen v primeru, ko je pljan)? To je neodpustljiva trivialnost! Gnoj smrdi! No, mlademu poetu ti kritiki niso mogli priti do živga . . . Bil je arečen temperament, ki se je vsem in vsemu amejal.

Kljub vsemu temu pa je ta človek v svojem življenju napravil toliko neumnosti in takšne neumnosti, po katerih bi človek skoraj moral soditi, da motakar ni pri čisti pameti.

Kupil je n. pr. danes fotografski aparat za tisočak in ga je jutri prodal za stotak. Navgovarjal je Viktorja naj opusti službo knjigovodje, češ da mu bo preskrbel milijone za brezskrbno življenje, sam pa ni imel niti beliča v žepu.

Viktor, ki je bil praktičen človek, takšnih nezmyselnih dejanj ni mogel razumeti.

Mogoče sem jaz v praktičnem, realnem, vsakdanjem življenju tisto, kar bi kritiki hoteli pa ne morejo biti v svojem razmerju do umetnosti — je rekel.

In se je nasmehnil.

IV.

Rosa je sedela v fotelju poleg kamina. V izbi je bilo toplo in prijetno ter temno. Le odavrt padajočega in lesketajočega se snega in bele neizmerno planjave je plaho razsvetljeval majhno izbičo.

Bojo se je držal za glavo.

— Prosim te, Rosa, daj mi še en piramidon!

— Ne smem več, danes, Bojo, že dva si danes vzel.

— Rosa, ziata dekle, samo še enega mi daj. Saj mi bo razneslo glavo!

— Bojo, piramidon ne bo pregnal tvoje misli, ki bega in blodi po stepah za Tanjo.

— Ali te veselil?

— Bojo!

Njen glas je bil očitajoč in žalost v njem je bila tako očitna, da se je Bojo takoj skesal.

— Oprosti, Rosa! Vidim, ko gledam in vidim okrog sebe toliko zlobnih ljudi, ki tako podlo ravna, ne morem več verjeti v lepoto in ljubezen.

— Bojo, nič ti nočem očitati! Dobro veš, s kolikšno in kako nežno ljubeznijo sem bila vdana vajini, tvoji in Tanjini ljubezni. Saj si mogel čutiti, kako neumno, skoraj čisto nečloveško sem se veselila tvoje sreče . . . in zdaj!

— In nisi res nikdar mislila name, kakor misli ženska na moškega, ljubica na svojega dragega?

Rosa je zardeala. Priznati bi mu morala, da je včasih, ko je ležal nezavesten, božala njegove črne kodre, božala njegove črne obrvi, hrepnela po njegovih ustnicah . . .

Molčala je.

— Rosa, povej!

In Rosa je odgovorila:

— Da, mislila sem name, kakor misli ženska na moškega, žejna sem bila tvojih ustnic.

Bojo je stopil k njej, jo prijel za glavo ter jo deklirsko nežno poljubil . . . Potem pa ji je poljubljajl oči, čelo, lica, vrat . . .

Rosa je zastrela in je komaj mogla doumeti, kako ji je mogla tujja nesreča postati vir še neobčutene sladkosti.

— Bojo, je zašepetala.

— Rosa moja lepa!

Rosa je bila v tistem trenutku resnično lepa.

Bojo se je začudil.

— Rosa, tako si lepa, tako zelo si lepa. Le vera v Tanjino lepoto me je mogla tako dolgo slepiti.

Bolesten občutek je Rosi zvedril opojne misli.

— Vera v Tanjino lepoto, Bojo? Ali ne bo isto z vero v Rosino lepoto?

— All dvomih, Rosa, preden si mogla popolnoma užiti in do dna izpiti sladkost prvega poljuba?

— Dvomim, Bojo.

— Zakaj, Rosa, zakaj? Ali nisem bil nekdanj tam ob motni reki rekel, da bi hotel obe . . . slišiš, obe?

— Res je, a jaz bi hotela, da bi jutri stala Tanja svobodna pred teboj, da bi pred tebe pokleknila, da bi te prosila odpuščanja in pozabljenja. Kaj bi storil Bojo?

Bojo se je te misli prestrašil, ta predočba je bila mnogo presilovita, da bi jo mogel zakriti s kakšno plitko lajžo. Rosi naj bi lagal? Prečudovito dobra in lepa je bila, da bi se ji bil mogel zlagati!

Ljubil je res — obe.

— Rosa, oprosti, če ti bom na to vprašanje odgovoril šele jutri, šele prihodnji teden, morda šele čez leto in dan — morda pa celo ob svoji smrti uri.

V.

Na tisto vprašanje ji ni odgovoril nikdar. Poročila sta se še pred razpadom monarhije dvoglavega orla.

Živela sta zadovoljno in sta bila drug naproti drugemu do skrajnosti odkritosrčna, da si Bojo bil včasih silno težko odkritosrčen celo napram sebi samemu.

Mnogokdaj je zasajal v daljnjo preteklost in Tanja se je razrasla v njegovih mislih, kakor se razlijejo solčni žarki ob vzhodu preko širne morske gladine. Mučila ga je zavest, da misli na Tanjo poleg žive, tako dobre Rose.

— Rosa, danes sem zasajal o zemlji, ki sem jo vzljudil nad vse, o zemlji, ki se mi zdi edina prava domovina. Da, o Rusiji! Saj smo prišli iz daljnjih ruskih step, nepreglednih planot pred dolgimi stoletji! All ni v tem čudnem hrepenenju ljubezen izpred tisočletja? All ne potrjuje to čustvo tvoje vere v ljubezen, ki se vrača, kakor se vrača zemlja vedno na isto mesto?

Rosa ga je razumela.

(Dolge prihodnjič.)

Pierre Boutet:

SLUGA

Pokopališče, polno častnikov, je bilo podobno cvetočemu polju. Plačli in rdeče hlače, zlate porte in gumbi, sablje in epotele, vrste strekev in huzarjev — vse se je gnetlo med grobovi, katerih črni ali beli križi so izstegovali svoje železne, marmornate ali lesene roke nad množico speh nevdzdamno spanje.

Pokopali so ženo polkovnika Limousina. Utonila je bila pred dvema dnevoema pri kopanju. Pogreb je bil končan, duhovščina je odšla, toda polkovnik, opirajoč se na dva častnika, je še stal pred grobom, v katerem je videl lešeno krsto, ki je zakrivala truplo njegove mlade žene.

Bil je skoro že starec, visok, suh, s sivo brado, ko se je pred tremi leti oženil s prijateljovo hčerko, siroto po smrti očeta, polkovnika Sortisa.

Je. Komaj je zadrževal solze in tiho je šepetal: —

— Ne, še ne, počakajte še trenutek.

In čeprav so se mu kolena šibila, je hotel ostati ob jami, ki se mu je zdela brezno, v katero je padlo njegovo srce in življenje, vse, kar je še imel na svetu.

Kar je pristopil general Ormont, prijel ga je za roko in potegnul od svežega groba, rekoč: — No, stari prijatelj, tu vendar ne moremo ostati.

Polkovnik je ubogal in odšel domov.

Ko je odprl vrata svojega kabineta, je zagledal na pisalni mizi pismo. Vzel ga je v roko in malo je manjkalo, da se ni od presenečenja zgrudil. Takoj je spoznal pisavo svoje žene. Pismo je bilo frankirano in imelo je datum istega dne, ko so polkovnikovo ženo pokopali. Razpečatil ga je in čital:

— Oče! Dovolite mi nazvati vas še enkrat oče, kakor sem vas nazivala nekoč. Ko prejmete to pismo, bom že mrtva in pokopana.

Morda mi boste mogli po smrti odpustiti.

Nočem vam pihati na dušo, ne zmanjšati svoje krivde. Hočem samo z vso iskrenostjo žene, ki stoji z eno nogo že v grobu, povedati čisto resnico.

Ko ste se poročili z menoj, sem se vam udala iz hvalečnosti in imela sem vas rada z vsem svojim otroškim srcem, kakor svojega očeta — skoro tako. In nekega dne, ko ste me božali in objemali, sem vas nehotno nazvala oče. To je bil krik mojega srca, instinktiven, samovoljen. Zares, bili ste mi oče, nič več nego oče. Smejali ste se in mi dejali: Ključ me tako vedno, vesellilo me bo.

Potem sva prišli v to mesto in — odpustite mi — zaljubila sem se.

Ah, dolgo sem se upirala, skoro dve leti, čitajte dobro, skoro dve leti, potem sem pa podlegla, grešila sem in postala nezvesta žena.

sorvedlji. Oče, ne želite spoznati ga in ne sovražite ga. Storil je nekaj, kar bi storil vsakdo na njegovem mestu — in prepričana sem, da me je res iskreno ljubil.

Toda šujta — nekega dne sva imela sestanek na otoku des Beccases. Saj poznate ta otokček za mlinom. Jaz sem vedno plavalat tja, on me je pa čakal v grmovju, kjer je ostal do večera, da bi ga nihče ne videl. Ze sva se hotela objeti in poljubiti, ko se je grmovje nenadoma razgrnilo in zagledala sva Filipa, našega slugo, ki je bil naju presenetil. Spoznala sem, da sva izgubljena, in grozno sem zakričala. Toda on, moj ljubček, mi je dejal:

— Odplavajte mirno nazaj, draga moja, in pustite naju sama.

Bila sem tako razburjena, da sem mislila, da utonem. Vrnila sem se trdno prepričana, da me čaka doma nekaj groznega.

Čez dobro uro sem srečala Filipa na hodniku pred salonom in zašepetal mi je:

— Na razpolago sem vam, madame, če je treba odnesti pisemca.

Spoznala sem, da se je prodal in da ga je moj ljubček kupil. Dajala sem mu pisma, da, vas pisma. Noail jih je mojemu ljubčku in mi prinašal odgovore.

To je trajalo dobra dva meseca. Zaupala sem mu, kakor ste zaupali tudi vi.

A glejte, oče, kaj se je zgodilo. Nekega dne sem zopet odplavalat na otokček za mlinom, kjer sem našla našega slugo. Ta predrznež me je čakal in mi dejal, da vam vse pove in izroči moja pisma, katera je bil ukradel, če se mu ne udam.

Ah, oče, dragi oče, bala sem se, toda ne zase, temveč za vas in zanj. Saj sem vedela da bi ga ubili. Morda sem se bala tudi za se, ne vem. Bila sem izgubljena, hotela sem še enkrat kupiti tega lopova, ki me je tudi ljubil. O, kolika sramota!

Toda ženske smo slabe in kaj hitro izgubimo glavo. Sicer pa, če človek enkrat pade, se pogreza vedno globlje. Mar sem takrat vedela, kaj počenjam? Razumela sem samo, da mora eden naju dveh umreti — in udala sem se temu pohotnešu.

Vidite, oče, da niesar ne prikrivam.

Po tem pa — po tem se je pa zgodilo, kar sem itak slutila. Iz strahu sem se mu udajala, kakor je hotel. Tudi on je bil moj ljubček, kakor oni drugi. All ni to gnusno? In kakšna kazen, oče!

A tedaj sem pomislila: umreti moram. Živa se vam nisem mogla izpovedati, mrtva se pa lahko. Nisem mogla ravnati drugače, samo smrt me je mogla očistiti, bila sem prevelika grešnica. Ljubiti in biti ljubljena nisem mogla več. Zdele se mi je, da oskrumim vsakega še s tem, da mu podam roko.

Zdaj se grem kopat in ne vrnem se več. Tole pismo pošlji k mojemu ljubčku. Dobi ga po moji smrti in tudi vi ga dobite, ker mi bo ljubček s tem izpolnil zadnjo željo. Prečitajte ga, ko so vrnete s pogreba.

Zbogom, oče, to je vse, kar sem vam hotela povedati. Storitite, kar se vam bo zdelo prav in odpustite mi."

Polkovnik si je obrisal potno čelo. Bil je vojak in hitro je premagal razburjenje.

Pozvonil je.

Prišel je sluga.

— Pokličite mi Filipa!

Po tem je odprl predalček pisalne mize.

V istem hipu je vstopil vojak visoke postave in lokavih oči.

Polkovnik mu je pogledal naravnost v oči.

— Povej mi ime ljubčka moje žene.

— Toda — gospod polkovnik . . .

Polkovnik je segel po revolver v predalček.

— Le hitro, saj veš, da se ne šalim.

SMEŠNICE

Pomota

— Cujte, ali me niste videli oni dan v Carigradu?

— Izključeno. V Carigradu še nikoli nisem bil.

— Jaz tudi ne. Torej sta morala biti druga dva.

Strupen jezik.

"Več, odkod prihajam?"

"No?"

"Iz zavoda za pospeševanje lepote."

"Beži no! Gotovo je bil že zaprt."

Tudi utemeljitev.

"Praviš, da me iskreno ljubiš, a pravkar sem videla, kako si poljubljajl služkinjo."

"Ne smeš mi zameriti, saj od same ljubezni ne vem, kaj počenjam."

Služkinja: "Gospa, ali se spominjate stare vaze, o kateri ste pripovedali, da je podelovana od roda do roda?"

Gospa (boječe): "Da, in?"

Služkinja: "Sedanjemu rodu ne bo več treba skrbeti, kdo jo bo podedoval."

Gospa profesorjeva: "Saj si ves premočen. Kje imaš pa denik?"

Profesor: "Doma sem ga pozabil."

Gospa: "Kdaj pa si to opazil?"

Profesor: "Ko sem stegnul dennico, da bi ga zaprl."

Sikst V. je bil pri svoji izvolitvi star 35 let, prej pa je bil 65 let bolan.

Gregor VII. je živel od 1075—1085.

HITRE SPREMEMBE POMLADANSKEGA VREMENA

napravijo to krasno sezono zelo nevarno. Telo z zaprtnico je zelo slabo stanje, zato vzemite

TRINERJEVO GRENKO VINO

redno v malih količinah in držite val šelodec in čreva v pravem stanju.

"Los Angeles, Calif., 3. aprila.—Trinerjevo grenko vino je šudovita šelodna tonika za spomladanske mesece. Jaz ga priporočam vsem mojim prijateljem. Louigi Marcucci."—V vseh lekarnah. Vzorec dobite zastoj od Jos. Triner Co., 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

NAZNANILO.

Družtvam: tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstojnih, črtnih in izobčenih članov naznaniti upravnilstvu Prosveta, da se lahko točno vredi imenih za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošljete tam v arhivu in jih upravnilstvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vsaj pošljete na nalebš sale pripraviljenih listinah vse naslove upravnilstvu Prosveta posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vselej omeni stari in novi naslov. Upravnilstvo nijudno apelira, da družtveni tajniki in tajnice to upoštevajo.—Phillip Godina, upravitelj.

Naročnina za list Prosveta

Za Združ. države in Kanado \$6.00

1 tednik in 4.80

2 tednika in 3.60

3 tedniki in 2.40

Za Cicero in Chicago je \$7.50

1 tednik in 6.30

2 tednika in 5.10

3 tedniki in 3.90

Tednik sam stane \$1.20

Tednik v Evropo stane 1.70

Poltnina za tednik v Evropo .50

Mladinski List stane \$1.20

Ml. List v Evropo stane 1.50

Cena oglaševanja po dogovoru.

Phillip Godina, upravitelj.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

Imaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta in horisti, ter potrebne agitacije svojih družtev in članstva in za propagando svojih idej. Nihakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vnaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih družtev naj se ne pošiljajo lista Prosveta.

RICHMAN BROTHERS

Moški potrebujejo ekstra kvaliteto in vrednost

Dandanes zahtevajo moški vse kar se dobiti da, kvaliteto in polno vrednost za njih denar. To je vzrok, da vidite toliko moških kupovati pomladanske in poletne obleke pri Richmanu. Iz izkušnje vedo, da Richman Brothers obleka lepo pristoja, tako blago in prvovrstni izdelek se prodaja po veliko višjih cenah.

Pridjano še jamstvo ekstra kvalitete in vrednosti v tem, da so te fine obleke izdelane od 3800 krojaških delavcev, solastnikov in delničarjev družbe . . . čigar izučenos in skušnja zadnjih enainpetdeset let v izdelovanju dobre obleke.

Gotovo boste želeli videti te obleke predno kupite drugje. Na razpolago vam je čudovito velika izbira novih vzorcev, barv blaga, vseh velikosti za perfektni pristoj vsakomur.

Ekstra hlače za delo ali za praznik \$2.50 do \$6.00

Vse obleke in povrtniki, športne in praznične obleke v vseh prodajalnicah Richman Brothers po Združenih državah so vse po eni ceni.

ALL \$2.50

THE RICHMAN BROTHERS CO.
TRI PRODAJALNE V CHICAGO:
114-118 So. State St. 6400 So. Halsted St.
4011 W. Madison St.